

a acestui impunător monument al literaturii noastre din sec. al XVI-lea, pe nedrept neglijat de unii cercetători, ca fiind pseudo-epigraf.

Stadiul actual al cercetărilor și al discuțiilor în jurul acestei opere, cu indicarea bibliografiei anterioare, este oglindit în cele trei articole publicate în „Romanoslavica”, vol. VIII, 1963, de către I.C. Chițimia¹, Dan Zamfirescu² și P.P. Panaitescu³, precum și în capitolul sintetic din *Istoria literaturii române*, vol. I, care a utilizat rezultatele acestor discuții⁴. Menționez doar că atât textul slavonesc inedit, cât și traducerea veche românească corespunzătoare confirmă încă o dată că avem în față o operă literară de o rară frumusețe și că versiunea românească veche este nu numai exactă⁵ — cu unele greșeli explicabile — ci și, mai ales, artistică. De aceea, în transpunerea românească ce urmează textului slavon am căutat să fiu cât mai aproape de vechea traducere anonimă din sec. al XVII-lea.

Cele două fragmente inedite completează în mod fericit acea parte din *Învățăturile lui Neagoe Basarab către fiul său Teodosie*, în care învățatul domn vorbește în cuvinte alese despre cinstea, bunătatea și înțelepciunea necesare unui conducător de stat. În particular, fraza cu care se încheie primul fragment inedit reprezintă începutul cunoscutei învățături despre cuvântul adevărat, judecata dreaptă și dărnicie, reproducând discuția dintre Aristotel și Alexandru cel Mare, împrumutată, evident, din *Alexandria* (vezi ed. Panaitescu, p. 249—250, trad. p. 300—301). Înțelepciunea, clarviziunea trebuie să fie — spune Neagoe Basarab — una din însușirile de căpetenie ale domnului țării: „Așijderea este și domnul; pină stă mintea lui într-însul întreagă, toți oștenii lui se strâng împrejurul său, ca și oștile împrejurul steagului, și iau învățătură și înțelepciune de la domnul acela; și nu numai slugile lui iau învățătură și înțelepciune, ci și alții din alte țări poftesc să ia de la dînsul învățătură și înțelepciune”.

Textul inedit confirmă încă o dată stilul personal, cald, „patern” al acestei opere, pe alocuri dînd impresia chiar că învățăturile au fost dictate de domn unui grămatic, impresie sugerată mai ales de unele repetiții, specifice exprimării orale.

Din notele ce însoțesc textul se pot observa și aici, ca și în alte părți ale operei, izvoarele literare ale lui Neagoe Basarab, pe care însă învățatul domn le citează destul de explicit, în forma și în maniera în care se făcea acest

¹ *Considerații despre „Învățăturile lui Neagoe Basarab”*, p. 309—339.

² *Învățăturile lui Neagoe Basarab. Problema autenticității*, p. 341—401. Studiul este reprodus acum, cu unele îmbunătățiri, în volumul autorului, *Studii și articole de literatură română veche*, EPL, București, 1967, p. 69—183.

³ *Învățăturile atribuite lui Neagoe Basarab. O reconsiderare*, p. 403—424.

⁴ Ed. Acad., București, 1964, p. 278—283 (bibliografie, p. 293). Întreg capitolul despre literatura în limba slavonă a fost redactat de P. P. Panaitescu, N. Camariano și Al. Piru.

⁵ Vezi Margareta Ștefănescu, *op. cit.*, p. 31—50, și Dan Zamfirescu, *Învățăturile lui Neagoe Basarab. Istoria textului și tehnica folosirii izvoarelor* (Comunicare la Asociația slaviștilor, 12 dec. 1966).